

Legion of Merit - Záslužná legie

Americké vojenské vyznamenání podle vzoru evropských záslužných řádů

Americká soustava civilních a vojenských vyznamenání se vyznačuje tím, že nezná rozlišení vyznamenání na řády a medaile. Vše jsou to medaile, i když jsou tvarově různorodé od hvězdic přes kříže a různé tvarované plakety až po nejčastější kruhové medaile. A všechna vyznamenání jsou jen o jednom stupni, tzn. že se nerozlišují žádné vyšší či nižší stupně či třídy. Je ovšem jasné, že vyznamenání mají svou vnitřní často velmi odlišnou společenskou hodnotu, která je zařazuje na určité místo v jejich hierarchii a podle toho také jejich nositel má svou osobní prestiž. Vůbec nejvyšším vyznamenáním USA je Prezidentská medaile svobody - Presidential Medal of Freedom a nejvyšším vojenským vyznamenáním je Medaile cti - Medal of Honor.

U nás bychom tato vyznamenání zařadili do vyšší kategorie, to je mezi řády, ne tak Američané. Itato nejvyšší vyznamenání označují jako medaile a snad zvláštěností je u těchto dvou vyznamenání, že se nosí na nákrční stuze, což podtrhuje jejich výjimečnost, zatím co ostatní vyznamenání jsou jen na stužkách náprsních.

A přesto existuje mezi americkými vojenskými vyznamenáními jedno, které je výjimkou v celé soustavě.

Již před vstupem Spojených států do dění 2. světové války, tj. před prosincem 1941, si uvědomovala státní exekutiva v čele s prezidentem Rooseveltem a spolu s ministerstvem války, že bude třeba určitého vyznamenání, které nebude určeno jen pro americké, ale i pro spojenecké vojáky. Samozřejmě válka projekt takového vyznamenání urychlila a již 20. července 1942 bylo vyznamenání zákonem č. 671 založeno.

Realizací byla pověřena Heraldická sekce při Generálním štábu armády, vedená významným americkým heraldikem a falelistou Arthurem E. Du Bois. Odznak vyznamenání navrhl plk. T. Heard a předlohu vypracovala medailérka Katherine W. Laneová.

Vyznamenání nezapře inspiraci francouzskou Čestnou legií - jde o pětiramenný kříž bíle smaltovaný s červeným rámováním, mezi rameny je také věnec, zde navíc vyplněný zkříženými šípky. Středovým medailon je na líci modře smaltovaný s 13 bílými hvězdičkami symbolizujícími první zakladatelské státy USA. Stuha americké Záslužné legie je purpurově červená či fialová s úzkými bílými okraji (stuha francouzské Čestné legie je naopak jasně červená). Pokud budeme srovnávat dále francouzskou legii s americkou, potom víme, že francouzská se dělí na 5 tříd - rytíř (původně legionář), důstojník, komandér, velkodůstojník a velkokřížník (toto dělení převzala celá řada evropských, mezi nimi i československých a českých, i mimoevropských řádů). Americká legie vynechává třídu nejvyšší a má tedy jen 4 třídy: legionář - Legionnaire, důstojník - Officer, komandér - Commander, vrchní komandér - Chief Commander. I forma adjustace vyznamenání je převzata u tří nižších tříd podle vzoru Čestné legie. Kříž legionáře o průměru 48 mm je zavěšen na prosté průvlečné náprsní stuze, důstojník

se odlišuje od předchozího tím, že na stuze je miniatura řádového odznaku, komandér - průměr 57 mm - je nošen na stuze nákrční a pouze první třída se odlišuje tím, že zde jde o zvětšenou připínací dekoraci bez jakékoliv stuhy o průměru 75 mm. Na archivním obrázku z r.1943 byla poprvé vyobrazena Záslužná legie ve všech svých třídách včetně služebních stužek - Service ribbons a klopových odznaků - Lapel buttons.

Důležitá jsou ustanovení statutu, která jasně říkají, komu může být Záslužná legie udělena. Tak 1. stupeň je určen jen hlavám států či nejvyšším představitelům spojeneckých armád. Mezi vyznamenányi proto nacházíme generalissima Čankajška, rumunského krále Michala I., ale i sovětského maršála G. Žukova. 2. stupeň byl určen pro velitele armád a náčelníky štábů a tak nacházíme mezi vyznamenányi pouze generály jako brazilského A. Bittencourta nebo známého polského generála Anderse a další účastníky 2. světové války. Mezi vyznamenányi najdeme k roku 1945 i našeho arm.gen. Ludvíka Svobodu. Vyjmenovávat nositele 3. stupně důstojníka by bylo nad možností tohoto článku, ale i zde je tento stupeň určen především pro generály a plukovníky a je také v současnosti často udělovaným vyznamenáním americkým spojencům. Konečně 4. stupeň - legionář nemá žádná omezení v postavení vojáka při vyznamenávání. Na tomto místě je nutno říci, že americký voják bez ohledu na hodnotu a postavení může být sice vyznamenán také Záslužnou legií, ale nikoliv určitým stupněm, nýbrž nejnižší třídou bez jakéhokoliv označení - tedy ani se nemůže označit za legionáře. Jako vždy však i zde došlo k určitému omylu. Za 2. světové války po vylodění spojenců v severní Africe obdržel americký velitel gen. Lemnitzer 60 kusů 3., tj. důstojnického stupně

k vyznamenání spojeneckých důstojníků. Vyznamenání zřejmě ještě nebylo dostatečně „zažito“ a došlo k tomu, že proti duchu stanov byli těmito důstojnickými kříži vyznamenáni američtí a nikoliv spojenečtí důstojníci. Když se dodatečně přišlo na tuto chybu, toto vyznamenání se velkoryse ponechalo i Američanům a těchto 60 mužů bylo jedinou výjimkou, kdy příslušník US armády obdržel vyšší řádovou třídu Záslužné legie.

Je pochopitelné, že za svou šedesátiletou historii prodělala i americká Záslužná legie určité výrobní úpravy a jistě by se daly vysledovat určité typy, např. 1. vydání mělo i na rubu smaltovaná ramena kříže, zatímco dnes je rub nesmaltovaný. Ovšem základní vzhled tohoto vyznamenání zůstal zachován tak, jak jej jeho tvůrci uvedli v život. Pro amerického vojáka patří Záslužná legie stále mezi vysoká vyznamenání a dnes zaujímá sedmou příčku ve významové hierarchii amerických medailí. Pro důstojníky spolupracujících armád jde o prestižní ohodnocení řádového charakteru.

J. L. Hrdý

